

Муштутиште

Црква Боџородице Одиџијрије

Ктитор цркве је био велики казнац Јован Драгослав с породицом, о чему сведочи натпис с годином 1314/15. уклесан над улазом (објављиван је више пута, уп. Г. Томовић, *Морфологија ћириличких натписа на Балкану*, Београд 1974, 48). Цар Душан ју је око 1350. поклонио свом манастиру Светих арханђела код Призрена.

Црква има облик уписаног крста и куполу на четири слободна ступца, који су луковима повезани са суседним зидовима, на источној страни апсиду и две нише за ђаконикон и протезис, и само један улаз на западној страни (уп. С. М. Ненадовић, *Белешке са џуша по Космеју*, Музеји 7, 1952, 168–171, сл. 1–2).

Црква је највероватније била живописана мало пре 1320. године.

Имена сликара нису позната.

Натписи су сачувани само на два места у олтару и они су на грчком језику.

Распоред данас видљивих фресака

На луку који спаја североисточни стубац с источним зидом сачувана су два попрсја архијереја, св. Климента и једног без имена, а још два се налазе на луку између југоисточног ступца и источног зида.

На северној страни северозападног ступца сачуван је лик непознате светитељке, и још једне на његовој западној страни (Недеља?). На луку који повезује овај стубац са северним зидом налази се оштећено попрсје анђела у медаљону, а на луку између истог ступца и западног зида смештене су још две фигуре, очуване до појаса: непознате мученице и св. Пантелејмона. У њиховој близини, на западном зиду, били су свети ратници: од првог (а то би

могао бити и арханђео) очуван је само мач, док су друга двојица (св. Теодори?) сачувана много боље.

Ово мало фресака у Муштутишту – неке међу њима врло добро очуване – дуго је било ван интересовања истраживача. На њихово постојање указао је тек С. М. Ненадовић (*Белешке са џуша по Космеју*, 169, сл. 3), а десетак година касније испитао их је Ђурић, *Непознати сјоменици*, 61–67, сл. 2–7: пошто је тачно пописао и описао остатке фресака, уочио је да су оне дела двојице веома добрих сликара. Ђурићевим текстом је речено све најважније о муштутишким фрескама, па су каснији писци углавном понављали његова запажања: Радојчић, *Сликарство*, 120, их је одредио прерано у 1314/15. годину, а сам Ђурић их је датовао у време око 1320. и у њима видео појаву оног сликарства које ће се неговати после Милутинове смрти (Ђурић, *Византијске фреске*, 53), са чим се сложио и Ђорђевић, *Зидно сликарство*, 50, 131 и passim, који их је укључио у велику скупину фресака племићких задужбина XIV века у Србији. По мишљењу П. Миљковић-Пепека, оне су дело сарадника Михаила и Евтихија, а настале би око 1320–1325. године (Миљковић-Пепек, *О познатим и анонимним сликарима*, 58, 59). Фреске у Муштутишту су поменуте и у неким другим прегледима средњовековне уметности: *Косово некад и данас*, Приштина 1973, 409 (М. Ивановић); *Задужбине Косова*, Призрен – Београд 1987, 488 (М. Ивановић); *Историја српског народа*, I, 494 (Г. Бабић-Ђорђевић); Velmans, *La peinture murale*, 231. А Ц. Грозданов је претпоставио да је архијереј с именом Климент заправо св. Климент Охридски: Ц. Грозданов, *Појава и њордор њорјрејна Климентја Охридског у средњовековној уметности*, Зборник ЛУ 3 (1967), 66–67; Грозданов, *Порјрејни*, 74, 81, што изгледа мало вероватно.